

СЕКЦІЯ №7. ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ ТА ЕТНОУНІКАЛЬНОЇ СЕМАНТИКИ

*Гапоненко Олександра
Науковий керівник – доц. Сітко А.В.
(Національний авіаційний університет)*

ПОХОДЖЕННЯ ТА ПЕРЕКЛАД ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Мова є не тільки засобом спілкування, але й засобом впливу на свідомість, та на поведінку людини. Серед багатьох складних питань, які вивчає сучасне мовознавство, важливе місце посідають проблеми перекладу, оскільки процес перекладу не є простою заміною одиниць однієї мови одиницями іншої, а, навпаки, це складний процес, який містить цілу низку операцій, знання яких перекладачем є запорукою адекватного перекладу (Сітко 2011, 3). Проте, далеко не всі аспекти перекладу як науки є однаково дослідженими.

Англійською мовою володіє близько півтора мільярда осіб, 80% наукових досліджень у світі вперше публікується англійською, вона є рідною для 12 націй, які налічують 350 мільйонів осіб (Велика Британія, США, Канада, Австралія, Гренада, Барбадос, Гвіана, Ямайка, Багами, Трінідад та інші), її словниковий запас налічує півмільйона слів.

В англійській мові є запозичення з приблизно 50 мов світу, що становлять 75% словникового складу мови і включають пласти лексики, запозичені в різні історичні епохи і під впливом різних умов розвитку та існування. Серед них – історичні, географічні, соціальні, економічні, культурні та інші умови. Англійську мову слід класифікувати як мову міжнародного походження або як одну з романських (тому що переважають французькі та латинські слова). Місцевий елемент в англійській мові містить величезну кількість часто повторюваних слів, таких, як артиклі, прийменники, сполучники, допоміжні дієслова, а також слова, що позначають предмети повсякденного життя.

Як зазначає Ю. А. Зацний, «сфера повсякденного життя перетворюється на один із головних постачальників лексико-фразеологічних інновацій у сучасну англійську мову» (Зацний 2007, 1).

Фактичний процес запозичення є складним і включає багато випадків використання. Як правило, деякі носії мови, що запозичують, також знають мову джерела достатньо для того, щоб використовувати відповідне слово. Вони (часто усвідомлено) приймають нове слово, коли говорять мовою запозичення, оскільки воно найбільш точно відповідає ідеї, яку вони намагаються висловити. Наприклад, англійці прийняли слово «*garage*» з французької, спочатку з вимовою, що наближається до французької вимови, ніж зазвичай. Імовірно, перші мовці, які вживали це слово англійською мовою, знали принаймні деяку частину французької мови і чули слово, яке вживають французькі мовці, у франкомовному контексті.

Ті, хто вперше вживає нове слово, можуть спочатку використовувати його лише з носіями мови-джерела, які знають це слово, але в якийсь момент вони приходять до вживання слова з тими, кому слово раніше не було відомо. Існує багато іноземних слів і фраз, що вживаються в англійській мові, такі як *bon vivant* (французька), *mutatis mutandis* (латинська) та *Fahrvergnuegen* (німецька) (James Nicoll 2002, 5).

Основні групи запозичених слів в англійській мові представлені запозиченнями з латинської, скандинавської та французької мов. Хоча, такі мови як кельтська, грецька, російська, італійська, іспанська, арабська також сприяли розвитку англійської лексики.

Латинські запозичення в англійській мові численні. Вони складають приблизно четверть англійської лексики щодо історичного періоду їх прийняття. Латинські запозичення можна розділити на 3 групи:

1. стародавні запозичення, які сягають I століття до н.е. коли англосаксонські племена ще були на континенті і вступали в контакт з римлянами через торгівлю. Латинськими запозиченнями цього періоду є: *dish, cup, butter, cheese, wine, cherry, plum, hare, spices, pepper, kitchen* та інші.

2. запозичення, які прийшли до Британії у 6-7 століттях, коли було запроваджено християнство: *abbot, alter, angel, bishop, saint, candle, monk, nun, rope, Christ, school* та інші.

3. слова, запозичені під час епохи Відродження у XIV столітті і з тих пір вторгнення класичних термінів ніколи не припинялося, як-от: *senior, major, minor, junior, accept, educate, basis, area, idea, aggravate* та інші. Більшість з них лише частково засвоєні, але латинські запозичення перших двох періодів є повністю асимільованими запозиченнями.

Скандинавські запозичення англійською мовою складають понад 650 слів, які позначають найбільш поширені предмети, властивості та дії, а також належать до основного запасу слів сучасної англійської мови. Датське вторгнення призвело до окупації значної частини країни скандинавськими переселенцями, які розмовляли старо-норвезькою – германською мовою, дуже близькою до староанглійської. Ефектом датського завоювання став внесок багатьох скандинавських слів до англійської лексики, наприклад: *law, husband, fellow, sky, skin, wing, root, skill, anger, finger, gate, to die, to cast, to hit, to take, to call, to want, loose, wrong, low, ill, ugly, rotten, happy, they* та інші. Характерною особливістю скандинавських запозичень є збереження початкових звуків [sk] = *sk = sc*: *skirt, skill, scatter*, або [g] перед передніми голосними, наприклад: *get, give, forget, anger* та інші (Peter Farb 1974, 7).

Французьких запозичень особливо багато в англійській мові. Вони можуть бути приблизно розділені на старі або нормандські запозичення, і нові або паризькі запозичення. Після норманського завоювання 1066 р. Французька, а точніше північно-французька стала офіційною мовою в Англії. Першими французькими запозиченнями були слова, пов'язані з війною, судом, законом, солдатами, армією, країною, справедливістю, канцелярією, урядом, парламентом та державою. Французьким словам, які продовжували вливатися в англійську аж до 16 століття, майже не було кінця: *chair, table, furniture, dinner,*

supper, soup, jelly, sausage, to fry, to boil, joy, pleasure, delight, comfort, dress, colour, flower, fruit, desire, castle, mention, beauty та інші. У 17 столітті відбулася зміна характеру французьких запозичень. Нові запозичення, головним чином з паризького діалекту, як правило, зберегли свої французькі форми, наприклад: *campaign, garage, ballet, rouge, bucket, matinee, machine*. Крім латинських, скандинавських, французьких запозичень англійська мова містить слова, запозичені майже з кожної мови земної кулі (Маслов 1987, 2).

Кельтські запозичення мають першочергове історичне значення для англійської мови. Коли англосакси прийшли на Британські острови у 5 столітті нашої ери, вони зустрілися з кельтами – корінними мешканцями Британських островів, яких вони відтіснили на північ та захід. Загальна кількість кельтських слів в англійській мові, запозичених прямо чи опосередковано, становить 165 за підрахунками Уолтера Скіта: *banner* (булка домашнього хліба), *bard, glad, clad, cradle, loch/lock* (lake). Кельтські елементи здебільшого зустрічаються в топонімах: *aber* (the mouth of the river) – *Aberdeen*; *avon* (a river) – *Stratford-on-Avon*; *inch* (an island) – *Inchcape* (Маслов 1987, 2).

Грецькі запозичення зазвичай приймалися через латинську та французьку мови. Багато латинських християнських термінів мали грецьке походження, як-от: *abbot, bishop, school, Christ, monk; chair, police, policy, chronicle* прийшли до англійської з грецької через латинську та французьку мови. Пряме запозичення грецьких слів англійською мовою почалося лише в епоху Відродження: література зобов'язана таким термінам – *tragedy, comedy, drama*. Грецькі елементи, афікси та корені широко використовуються в англійській мові для створення нових термінів: *telephone, photography, telegramme* і т.д (Маслов 1987, 2).

Італійські запозичення – це переважно музичні терміни: *allegro, aria, finale, piano, opera, solo, sonata, soprano, trill, violin, macaroni, spaghetti, influenza, umbrella, manifest* тощо.

Іспанський елемент англійською мовою, як італійський, є переважно сучасним, наприклад *cigar, embargo, junta, mosquito* тощо. Через Іспанію до Європи з Америки були введені такі слова: *coco, chilly, chocolate, tomato, potato, tobacco, canoeing, yucca* тощо.

Як стверджується вченими, основними способами перекладу є транслітерація і перекладацька транскрипція. Менш чисельними зафіксовано випадки перекладу за допомогою калькування, вживання еквівалента та експлікації (Сітко 2017, 363). Серед основних труднощів перекладу запозичень спостерігається багатозначність слів чи термінів та вибір адекватного словникового відповідника. Граматичні відмінності зумовлені особливостями граматичної будови мови, нормами мови оригіналу і перекладу і стилістичними особливостями текстів. При перекладі запозичень, зазначається в науковій літературі, основними джерелами типових перекладацьких помилок є некоректне відтворення багатозначних загальноновживаних лексем, абревіатур, а також, так званих, «хибних друзів перекладача» (Сітко 2017, 363).

ЛІТЕРАТУРА

1. Зацний, Ю. А. (2007). *Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу*. Львів: ПАІС.
2. Маслов, Ю. С. (1987). *Вступ до мовознавства*. Москва: Вища школа.
3. Сітко А.В. (2011). *Відтворення комунікативної семантики англійських інтерогативних конструкцій у перекладі* (автореф. дис. ...). Одеса, Україна.
4. Сітко, А. В., Кеніч, Л. (2017). Переклад запозичень в англійській науково-технічній літературі. *Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика*. X міжнар. наук.-практ. конф., 7-8 квітня 2017 р.: тези доп. (с. 359-363). К. : НАУ.
5. James Nicoll. (2002). *Linguist*.
6. Peter Farb. (1974). *Word Play: What Happens When People Talk*.
7. Cambridge Dictionary. Retrived February 15, 2020, from <https://dictionary.cambridge.org/>.
8. Major Periods of Borrowing. Retrived February 15, 2020, from <https://www.ruf.rice.edu/~kemmer/Words04/structure/borrowed.html>.
9. The Definition of Borrowing Language. Retrived February 17, 2020, from <https://www.thoughtco.com/>

Головень Аліна
Науковий керівник – доц. Шабінський М.Є.
(ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»)

REALIA FRANÇAIS ET LE PROBLEME DE LEUR TRADUCTION

En traductologie contemporaine, le terme « realia » sert à désigner des mots et des expressions qualifiant des éléments spécifiques à une culture. Le terme realia provient de la langue latine de l'ère médiévale (pluriel de « reale », forme neutre de l'adjectif « realis ») et signifiait à l'époque « les choses réelles », ce qui signifie le concret, opposé à l'abstrait (Кирмач 2011, 160).

C'étaient traducteurs bulgares S. Vlahov et S. Florin qui introduisaient la notion « realia » dans le discours linguistique en parlant des ses types principaux : géographiques, ethnographiques, politiques et sociaux (Vlahov et Florin 2004, 26).

Etant une des principales difficultés pour les traducteurs les realia peuvent être transcrits, interprétés littéralement ou expliqués d'une manière détaillée (Зарівчак 1985).

Nous voudrions proposer à l'attention des lecteurs quelques mots français qui n'ont pas d'équivalents adéquats dans les autre langues et donc, suscitent l'attention particulière de la part des traducteurs.

Par exemple, bien à la vogue en France, la notion « lanceur d'alertes » n'existe point en espagnol. Et comme on parle pas mal de lanceur d'alerte en ce moment, forcément ça nous met la puce à l'oreille. Alors que l'expression existe bien en